

Światło w pobliżu czarnej dziury

- Co się dzieje ze światłem w pobliżu bardzo ciężkiego obiektu astronomicznego?
- Czego szukali astronomowie angielscy w Afryce w 1919 roku?
- Skąd na niebie biorą się soczewki?
- Co wspólnego ma z tym wszystkim Einstein?

Mikołaj Korzyński

animacje i obrazy:

Marcin Grzybowski,

Michał Januszewski (KFnRD)

Izaak Newton 1687

Każde dwa ciała przyciągają się z siłą proporcjonalną od ich mas i odwrotnie proporcjonalną do ich odległości.

Światło składa się z cząstek.

Pytanie:

Czy, podobnie jak jabłka i planety, światło jest przyciągane grawitacyjnie?

**Pierre-Simon Laplace 1796
(oraz John Michell 1784)**

Założmy, że TAK...

Jeśli jakieś ciało jest dostatecznie ciężkie, to światło z niego nie ucieka i go nie widać!

Podobnie nie ucieknie nic poruszającego się wolniej od światła.

Albert Einstein 1911

Czy można wykryć
“spadanie” światła odległych gwiazd
w polu grawitacyjnym Słońca ?

Trudność:

Ugięcie bardzo małe (ok. $1/3600$ stopnia).
Największe wtedy, gdy gwiazda na niebie
jest blisko Słońca, ale...

Wtedy jej światło “tonie” w blasku Słońca.

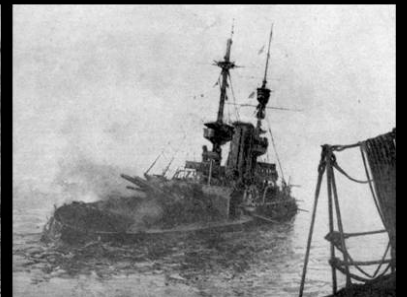
Rozwiązanie:

Sfotografować gwiazdy blisko Słońca podczas jego *całkowitego zaćmienia!*

Sierpień 1914 - Nieudana wyprawa niemieckich astronomów pod kierownikiem **E. Finlay-Freundlicha** na Krym (zaćmienie 21 sierpnia)

28 lipca 1914 – I Wojna Światowa

Albert Einstein 1915

Nowa teoria grawitacji
(ogólna teoria względności)

Ugięcie światła (prawdopodobnie)
dwa razy większe niż sądzono!

“Podbicie stawki”:

- 1. potwierdzenie, że światło spada*
- 2. sprawdzenie która teoria grawitacji jest prawdziwa!*

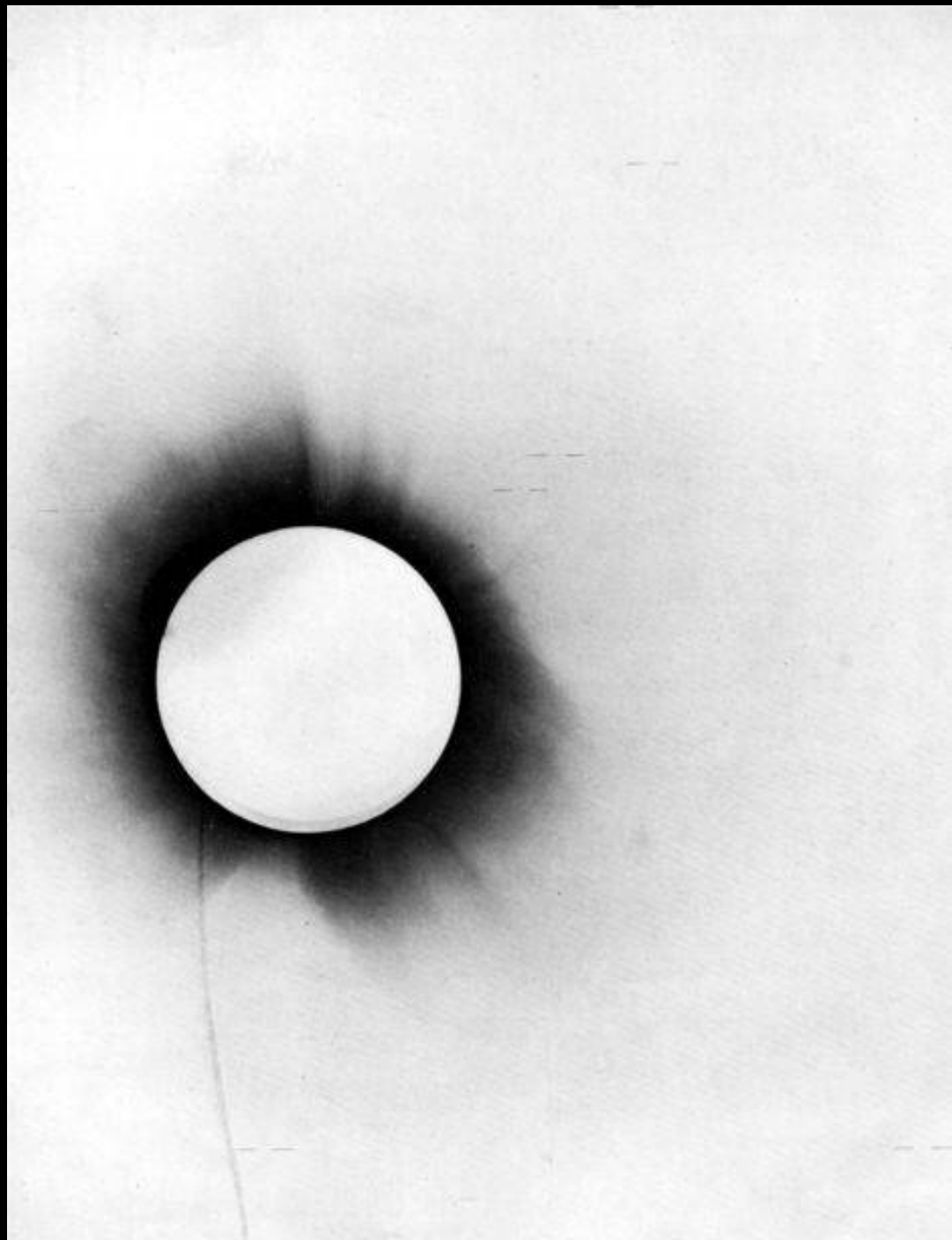
Arthur Eddington

Zaćmienie 29 maja 1919 (Afryka,
Ameryka Pd)

Dwie ekspedycje: do Brazylii i
na wyspę Principe (Afryka)

- 1. Światło też “spada”!*
- 2. Kąt odchylenia zgodny z teorią Einsteina*

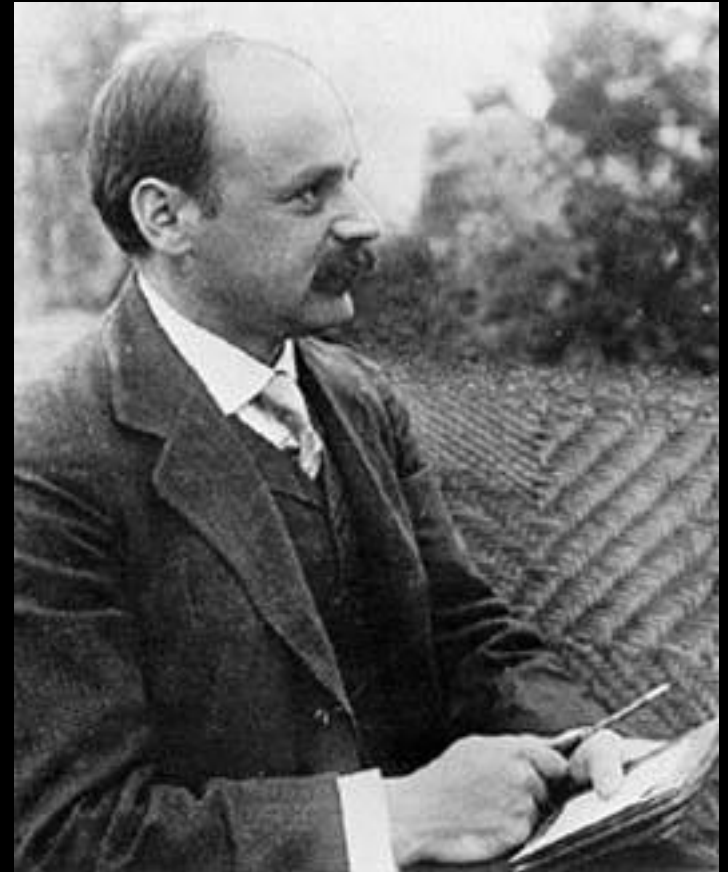
Karl Schwarzschild 1915

Czarna dziura: obiekt tak ciężki i mały, że nie ucieka z niego światło (ani nic innego).

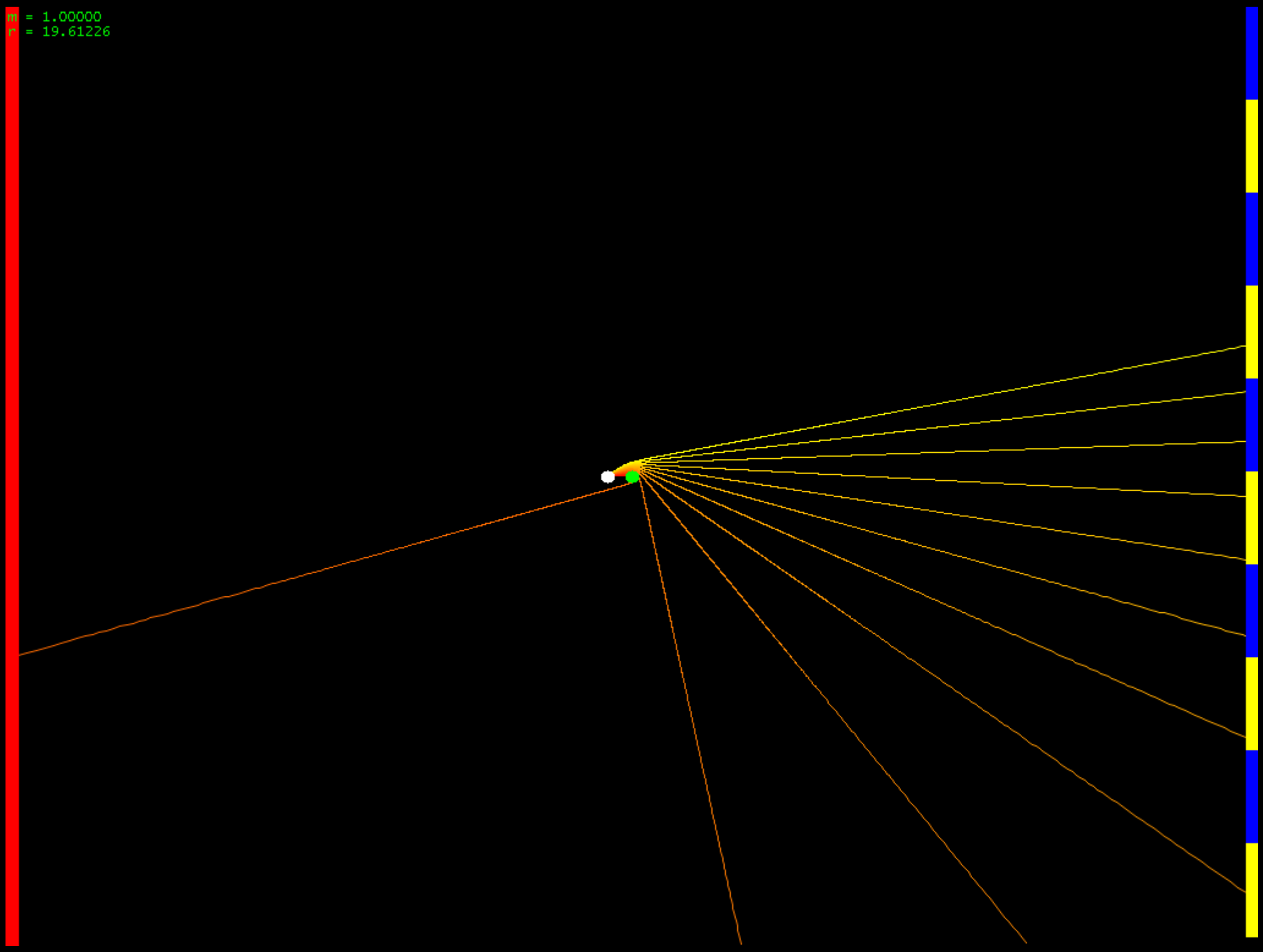
Otoczony horyzontem zdarzeń, czyli miejscem “zza której nie ma powrotu”.

Horyzont tym większy, im cięższe ciało.

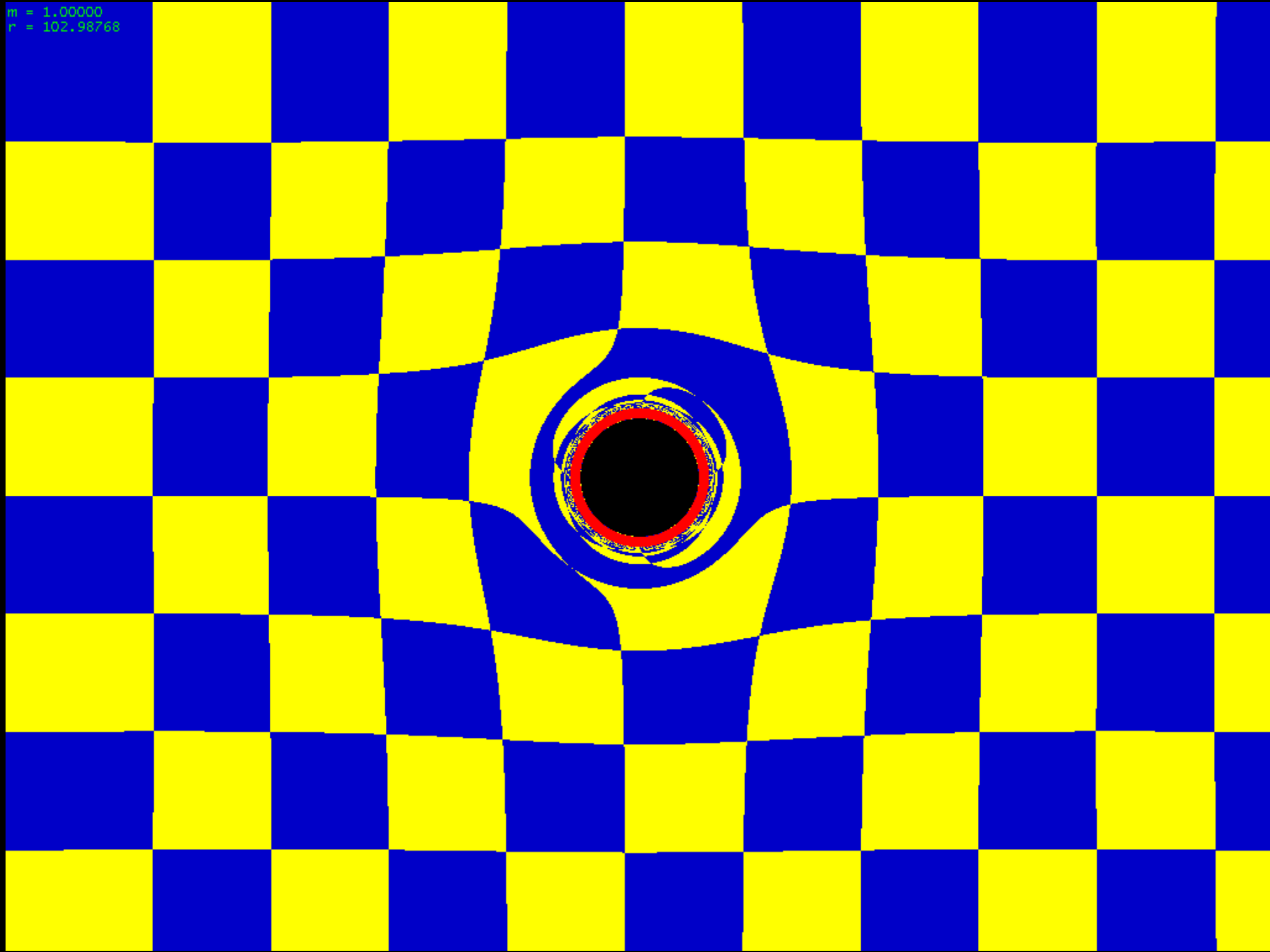
W pobliżu takiego ciała możliwe ogromne odchylenia promieni światła.

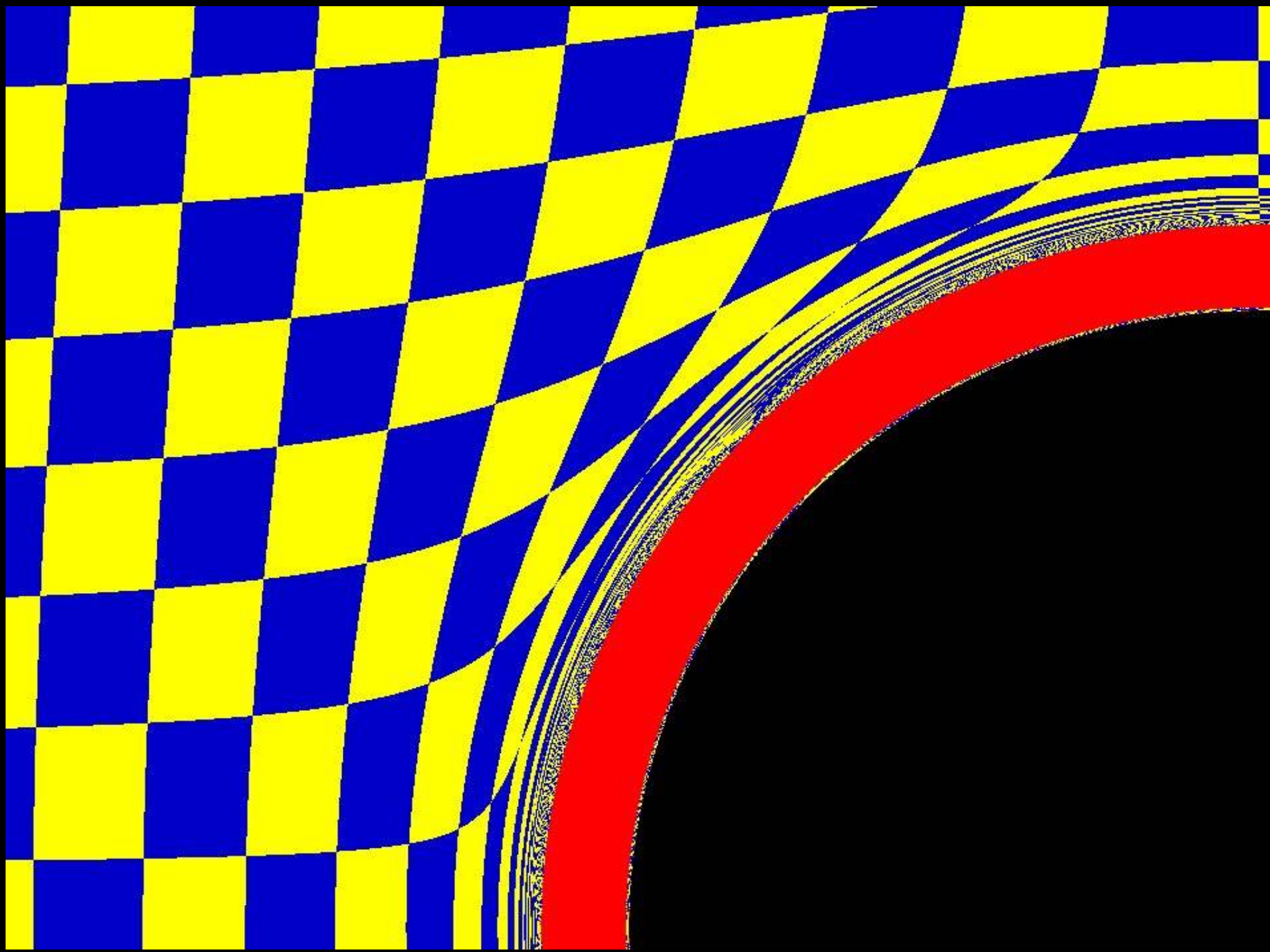

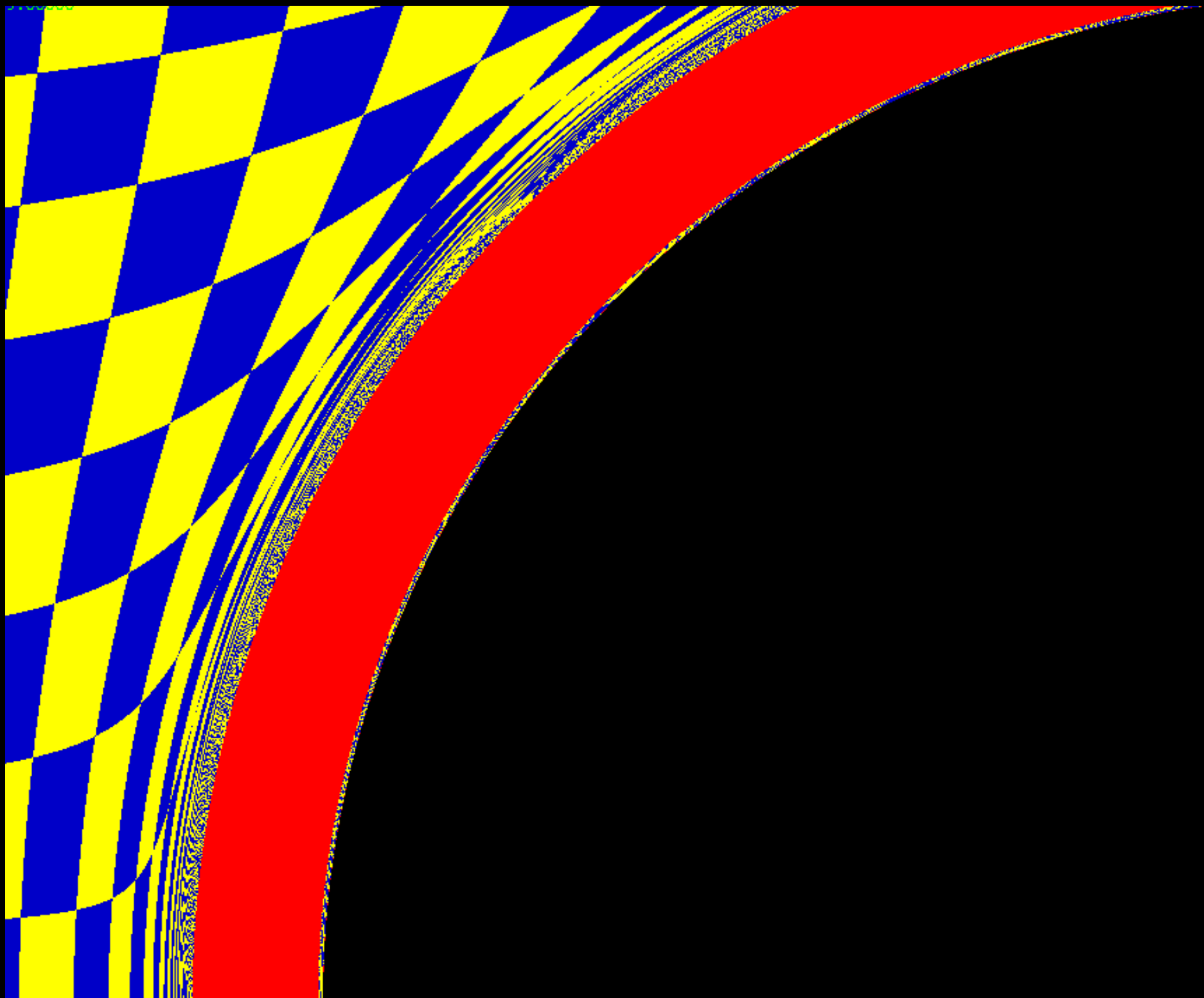
m = 1.00000
r = 19.61226

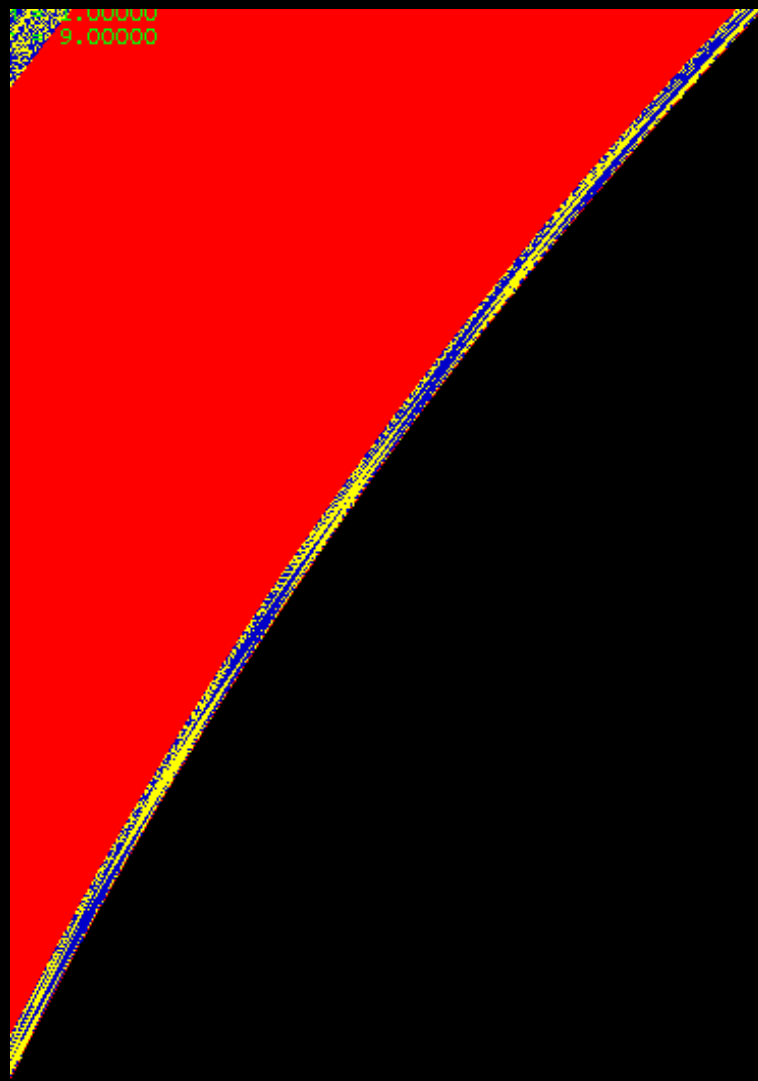

m = 1.00000
r = 102.98768

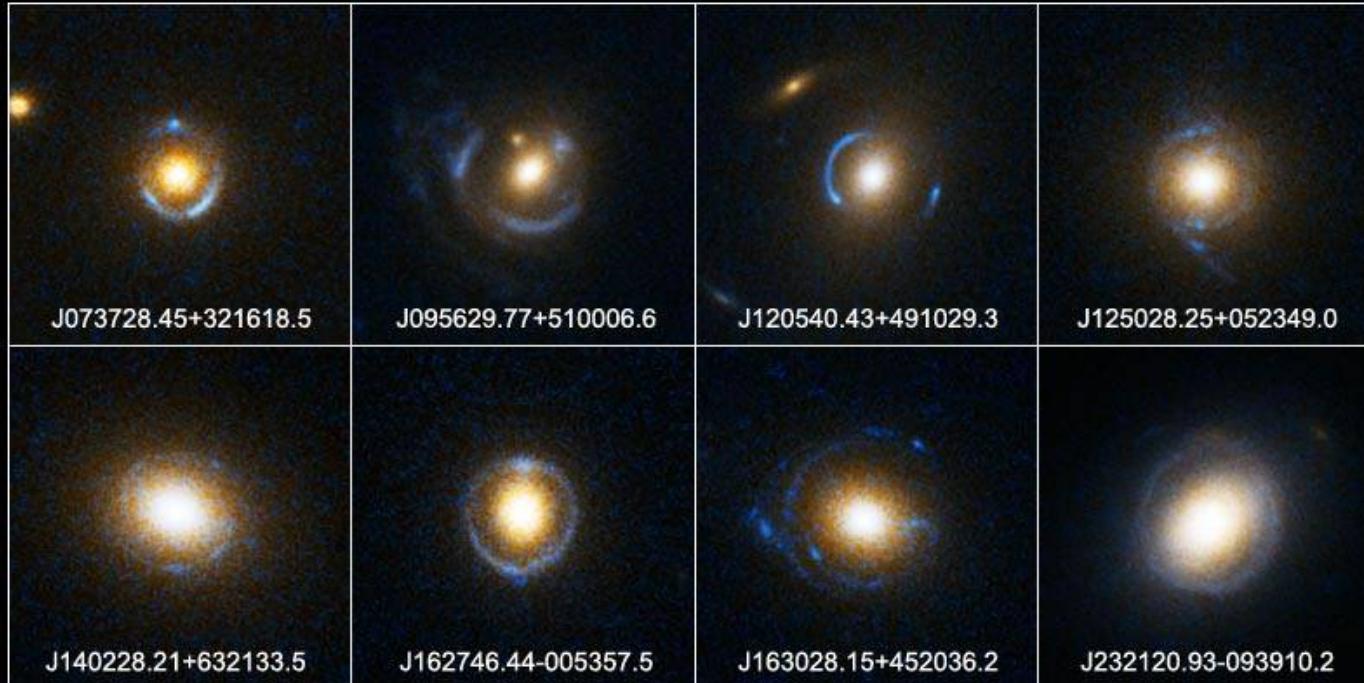

Soczewkowanie grawitacyjne

Einstein Ring Gravitational Lenses

Hubble Space Telescope • ACS

NASA, ESA, A. Bolton (Harvard-Smithsonian CfA), and the SLACS Team

STScI-PRC05-32

Gravitational Lens in Abell 2218

HST • WFPC2

Pożytki z soczewkowania:

- 1. Możliwość “ważenia” dalekich obiektów astronomicznych**
- 2. Możliwość wykrywania małych, nieświecących obiektów**
- 3. “Kosmiczny teleskop”: powiększenie obrazów bardzo dalekich obiektów astronomicznych**